

skimu mojstru g. Treo-tu poleg koliseuma, — k g. Nenig-u, olarju pred Dolensko mitnico, kjer se štirna z malnam vred z enim konjem goni in voda v prvo nadstropje nad olarijo vzdiguje, ali pa naj pride k meni, kjer je z dvema vlakama in brizglo.

Juri Pajk,
mestni tesarski mojster.

Glas o škodljivosti žganja.

(Dalje.)

Tako je žganje življenju strup, časne in večne sreče grob, in vsih hudobij je žganjica košata mati, naj hujša kuga za ljudi. Nesrečen kraj, kder je žganje doma, in vbogi ljudje, kateri se žganja privadijo! Drugi pijanci v navadi popoldne začnejo, žganopivci pa že v jutro zgodaj na teše pijejo; žganje iz njih hahlá, kakor iz kotla, de ni blizo njih obstati. Ljudje se od žganja poživinijo, in ni hujše vjime, ne več nesreče kakor je žganje, ako se ljudje v žganje podajo.

Ne motite se, preljubi, ako več pijancov poznate, kojim se ni zgodilo vsega tega kaj; njih ura še ni dotekla. Tudi veša se dolgo krog luči obeša in misli, de ji ogenj škodoval ne bo; alj ko bi trenil, jo plamno zgrabi in požge. Tako pijanca huda navada le po malem mika in vleče, ob svojim času ga pa mahoma zgrabi, in kakor goréc kolo-vrat z njim v pogubo leti; zvezan od hude navade si pomagati ne more, naj bi ravno rad.

Ne izgovarjajte se, de le po malem žganje pijete; zmerno piti vam škodovalo ne bo. Pri malem človek začne, pri velikim pa nehati ne more, dokler pijančvanju smert konec ne stori. Vsak pijanc je po malem začel. Če ti žganju, kakor vsaki hudi navadi, le mezinc podaš, te bo hitro huda navada za vso roko popadla, in te ne izpustila, dokler te ne pogubi. Samo las pregrehi pokažeš, in hitro bo iz lasa močna verv (štrik), na kateri te greh v pogubljenje popelja. Veliko bolj lahko je žganja clo ne okusiti, kakor odvaditi se ga, ako se ga navadiš.

Ne recite: *Kaj pa hočemo piti, kaj dajati delavcem, ker nam Bog lansko leto ni vina dal?* Bog vam bo dal eno leto tudi brez vina prebaviti, in vam bo drugo leto vaše vinske gore za toliko bolj blagoslovil, de vam bodo rodile. Veste de veliko milijonov ljudi po svetu brez vina živi zdravih, močnih in veselih; kaj bi pa vi eno leto brez vina ne preživeli! Kaj bi pa jedli, če bi vam Bog tudi ljubi kruh vzel? — Ako si žejin, se dobre vode napij, in te glava bolela ne bo. Dajte ljudem boljšega živeža, in delavce, ako je treba, raji boljše plačajte.

Ne vprašajte, rekoč: *Zakaj pa je žganje na svetu, če bi ga piti ne smeli?* Za zdravilo je žganje, ne za vsakdanjo pijačo. Zdravo je žganja ene kaple požreti, kedar se v kako nezdravo sapo podaš — za kaj posebno težavnega primeš, alj v nalezljivi bolezni betežnikom strežeš. Za žejo in za vsakdanjo pijo pa žganje ni; je strup! Naši rajni so dobro vinsko žganje v omarco varno zaklepali kakor smodnik, in le po kaplici so ga dali, kedar je bilo komu slabo. V sedanjih časih pa iz koruna (krumpirja), clo iz žita in iz družih stvari žganje delajo, iz ljubega kruha strup napravljajo, in ga ne po žlicah, ampak po kupicah, po maslicih in clo po poličih spijajo, tako de začne iz človeka goreti. Ali ni to groza pregrehe?

Ne govorite — pišejo škof na dalje — *„Tega škof ne zastopijo, in pišejo, kar ne vedó.“* Če si ravno še nisim žganopije sam poskusil, sim pa po svetu zadosti vidil in zvedel, kaj nesreče in žalosti žganje naredi. Pač bi nam bilo gorjé, če bi si sami vse poskusili, in se po nesreči drugih ne izmodrili! — Ako pa meni ne verjamete, prašajte zdravnike; vsi vam bodo poterdili, če le sami žganopivci niso, de je žganje človeku strupna pijača, in vsak razvajan žganopivc sam svoj morivc. Zdravniki vam bodo pričali, de je žganje prava človeška kuga, ktera se loti tistega kraja ljudi, kjer se žganje za navadno pijačo ima. Poslušajte popotnike, ki so po takih krajih hodili, kjer je žganopija doma; pravili vam bodo od strašnega števila zdivjanih ljudi, kojih nobena druga skerb ni, kakor posledni krajcar na žganju zapiti. Vi, preljubi Slovenci, še ne veste, hvala Bogu, kaj nesrečno žganje zna; zatorej vas je potreba pred toj nesrečojsvariti in prositi za sveto božjo voljo: Varujte se žganja in po nobeni ceni ne vadite se ga! Varovati se je lahko, odvaditi gorjé.

(Konec sledi).

Pravoznanske pisma.

8. pismo.

Da vse povémo, kar zadeva različne kazenske ravnave, o katerih smo dosedaj govorili, moramo omeniti še pripomočkov in pravil za dokaze ali spričbe, po katerih so se sodniki ravnali v razsojevanji gotovosti dopernešene reči in gotovosti krivde.

Že v 2. pismu smo rekli, da nekdam v starodavnih časih so se razsodbe opirale na vse drugačne pravila, kakor dandanašnji, in da očišivna prisega, oginj in voda, dvoboj in silovito mučenje so bili pripomočki bili za zvedenje krivde ali nedolžnosti zatoženca.

Na njih mesto je stopilo detevno dokazno ali spričbino pravilo (positive Beweistheorie), po katerem je postava predpisala, kakošni imajo posamski dokazi biti, da sodniku mora kaznovano delo kot zares dopernešeno veljati in po tem krivičnega spoznanega kaznovati, brez ozira na to: ali je tudi sodnik v svoji vesti prepričan bil, da je res tako.

Pa tudi to dokazno ravnalo, po katerem so sodniki le rabotno orodje pravice bili in po katerem se za občinsko varnost ni bilo dostojno skerbalo, so vse omikane države že zdavnej opustile.

Drugači pa je kazenska pravda po nikavnem dokaznem pravilu (negative Beweistheorie), pri katerem postava le sploh nar važjši pripomočke in pogodbe za dokaze ali spričbe predpiše, brez katerih sodnik ne more nobenega za krivega spoznati.

Če ima sodnik dokazne pripomočke v rokah, mu je oblast dana zatoženca obsoditi, ako je tudi v svoji vesti njegove krivde prepričan, brez da pa bi ravno k temu prisiljen bil; sodnik ni tedaj po tem v svoji razsodbi tako zvezan, in nedolžen zatoženc je obvarovan, da ga kriva sodba ne zadene. V kazenskih zadevah zastran spričbe obstoječi dokazni pripomočki niso tedaj ukazi, po katerih se ima sodnik rabotno (mehanisch) ravnati, ampak oni so mu le vodila, po katerih dokaze pretresa in na ktere razsodbo opira.

Temu postavnemu dokaznemu pravilu nasproti pa stoji tista razsodba, po kateri ni sodnik na nobene postavne dokazne pravila vezan, ampak kjer on sodi le po svojem notranjem prepričanju in nikomur ni dolžan dokazati, zakaj je tako sodil in ne drugač. Akota način razsodbe ni izročen skušenim pravoznancom, se imenuje porotna sodba.

Kar za ali zoper porote govori, je v tesni zavezi s tem, kar za ali zoper dokazno pravilo govori; tega pa tukaj na dalje pretresovati nimam namena; le to mislim, da bi bilo na vse strani, za zatoženca in sodništvo, vgodniši, ako bi v pravadah po sodnikih se vse postavne dokazne pravila ne ovèrgle, zato ker je občinska očitnost kazenske pravde odpravljena, ker se pri 2. stopnji spet pismena obravnava začne in v mnogih kronovinah cesarstva se sodništvo še le iz noviga osnovati mora.

Pri nas je do leta 1850 noter do vpeljave sedaj veljavnega reda kazenske pravde nekako nikavno dokazno pravilo veljalo, ktero je po patentu od leta 1833, ki je določil dokaze ali spričbe po soglasnosti zatožb, še bolj obveljalo. Ker si je sodnik po tem pravilu sila skerbljivo prizadeval, vse pogodke z narveči natanjnosti določiti, po katerih bi se zamogla spričba popolnoma dokazana ali gotova imenovati, in si ni upal spričbe za gotovo imeti, ako zavolj pomankanja kakošnega tacega pogodka niso vse izvedenja in zatožbe soglasne bile, se je večkrat zgodilo, da je bil zavolj pomankanja dostojnih dokazov nar bolj prekanjen in zvit hudodelec izpušen.

Z vpeljanjem sedanje postave kazenske pravde je bilo to pravilo natanjčnega postavnega dokaza overženo, ker bitstvo porotnih sodb to že samo po sebi terja, — in to pravilo, da sodnik v kazenski pravdi nima zgol le po postavnih dokaznih vodilih razsoditi, je vpeljano sedaj na mesto porotnih sodb tudi pri deželnih sodnijah, in velja tudi pri manjših kazenskih rečéh. Tako ima v ti napravi zavolj javnosti pravde in ker sodnik svojo razsodbo tudi na svoje prepričanje opira, ne le zatoženc temuč tudi občinstvo dostojno poroštvo za pravično sodbo.

Ako je sodnikom še naukazano, z obširnimi razsodnimi dokazi dokaze svojega prepričanja občinstvu razodeti, — ako je obsojencu dovoljeno, se zoper to razsodbo pritožiti pri višji sodnji, da zadobi po ti še višji poroštvo zastran pravice storjene sodbe, se bo tako zaupanje ljudstva na pravico kazenske sodbe še povzdignulo, in kazenske postave bojo razvile svojo dobrotljivo moč, ker bo občinstvo čez in čez prepričano, da so sodniki v javni in ustmeni obranavi za razsodbo pridobljene izvedenja in dokaze v brambo nedolžnosti in v strah hudobnim tudi v zaperti sodivnici, kamor javnost ne seže, tako pretresli in preiskali, da zamore vsak prepričan biti, da je pravica gotova kot beli dan. Blagor deržavi, ki vživa tako poroštvo kazenskega prava!

Novičar iz slovanskih krajev.

Od sv. Trojice na Štajarskim 4. aprila. Naberava vojaških novincov Rogačkega okraja za letošnje leto je končana, in scer tako, da še 4 na dobro za prihodnje leto imamo. Poprejšnje leta so mnogokrat oženjeni možje in taki, kateri sive starše preskerbeti imajo, v vojaški stan poklicani bili; nič ni pomagalo, ne milo jokanje žene in otrok, ne prošnja očeta. Letos pa po modri zberi našiga blaziga okrajniga komisarja g. Pirkmajer-ja so vsi oženjeni in tudi taki, ki stare ali bolne starše rediti imajo, vojašine časno prosti ostali, kateri zdej združeni z ženami, otroci in s sivimi starčki gorečo prošnjo k Bogu pošiljajo: naj jim tega dobrega gospoda veliko let zdraviga ohrani! Oni tudi kakor previden in pravičen gospod za omiko slovenskiga jezika skerbí in županije v njih novih opravilih prijazno podpira. Ker veliko županov pisati in brati ne zna, se vender ne naveliča, jih podučiti in za nje vse opraviti, kar je za srenjo potrebno, da ona

spolne svoje dolžnosti. Naj prejme prečastiti gospod za svoje ljudomilo obnašanje našo serčno zahvalo.

Iz Toplic na Dolenskem 1. aprila. — f —. Vršnasela so vas na južnovshodnem koncu Topliške fare, ki kaki dve uri od koplje (Toplic) na prijaznem homcu stojé, i se po čudni nameri na štiri fare: Čermošniško, Semško, Podgrajsko i Šmihelsko mejé. Ondi se je te dni žalostna prigodba pripetila. Jo naznamim, ne kakor bi hotel s tem komu kako očitjanje pisati, ampak le drugim v razgled i svarjenje. V omenjeni vasi živí kmetovavec, oče trojih otrok. Najmlajši med njimi, fantič, je ravno jeden mesec spolnil, i mati je 29. dan pretečenega mesca z njim k vpeljevanji prišla. Pač ni reva mislila, ko je pri tem sv. opravilu zdravega v naročji držala, da mu bo nemila smrt tako hitro nit življenja prerezala! Drugi dan okoli četrte ure proti večeru ga je bila mati v zibelko položila; ko je dete zaspalo, se je zunaj hiše na delo podala, ter kole belila. Med tem pridejo drugi otroci v hišo; ko razun spijočega deteta nikogar v njej ne najdejo, se spet iz nje izmuzajo, pa vrata odprta pusté. Imajo pa v tistem kraji (kakor marskje drugej) navado, da od časa do časa prasce iz svinjakov spusté, da prosto okrog tekajo. Jedna teh žival se skoz odperta vrata v hišo zateče, i ko do zibelke priruli, šavsne dete za glavo, imu vse obličje odtrga, da se je le še zadnji del čepine i jedno ušesice telesca držalo. Sirotišče je le jedenkrat enmalo zavekalo; mati v hišo hití, i vidi ljubo dete grozovito raztrgano i umorjeno, tla vsa okrvovena i odtrgani del glave na tléh pred svinoj. Nje žalost i žalost obupnega očeta iz dela doma pridšega ni popisati; — pa ne jok ne tarnanje ni moglo umorjenega deteta več v življenje obuditi, ki je bilo danes na ondotnem pokopališču materi črni zemlji izročeno. — O silnem požaru v Vinjevasi so „Novíce“ v 25. listu pisale. Tudi na Toplicah, kakor zvemo, je malo manjkalo, da nismo imeli rudečiga petelina v strehi. 29. marca vzame mali, petletni fantič svojemu očetu netilnih klinčkov i si jih v žep natakne, se splazi skrivoma iz hiše, i gré k sosedovemu, sedem let staremu fantalinu. Se pogovorita, klinčke vžigata, i pred hišo ogenj napravita, ter listje i slamo na-nj nanašata. K sreči je bilo tiho vreme brez sape, i je mati še o pravem času domu prišla. Viditi čudno kurjavo pod kapom niske, slamnate strehe jo strah spreletí, da jej mravljinci po hrbtu gomezljajo. Urno skoči v hišo, zgrabi škaf z vodo i ogenj pogasi rekoč: „Sam Bog je varoval i sv. Florian, da se hiša ni vnela!“ Hiša stoji scer od drugih nekoliko v kraj; vender bi bil ogenj le prelahko na druge preskočil, i vse vpepélil. Se pač ne more staršem nikoli zadosti zatrditi, paznim biti na svoje otroke! — Kakošna bo letošnja letina, naprej ne vémo. Upati moramo da se nas bo Bog usmilil i nam boljso dal od treh preteklih. Toda znamnja do zdaj niso bila kaj vesela: ozimina je močno pognila, i trtje i sadno drevje je sneg hudo polomil. Ako se nam pa Božji blagoslov ne povrne, nam bo huda pela. Beračev imamo že zdaj dan za dnevom toliko, da jeden drugemu vrata podajajo. Od blizo i dalječ prihajajo, i se s točo i slabo letino izgovarjajo, ter tožijo, da nimajo pomoči od nobene strani. Res je nekterim stradež i glad iz obraza brati; drugim pa se menda beraška palica ložeja zdí, ko kramp i matika. Bog nam pomagaj!

Iz Krasa Sežansk. okraja. — l. Letošnja zima ni zlo huda bila po Krasu, le borja nas preveč nadlegva, da nismo mogli na polji še skoraj nič delati; tert je še dosti rezati in vezati. Krompir smo začeli saditi; pa se ga ne bo veliko sadilo, ker je predrag; funt je bil pretekli teden po 2 kraje. in pol, sedaj se